

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Kamila Novotná
Tematická oblast:	Latinská gramatika: Lexikologie a lexikum
Název DUMu:	III. Předpony původní neodlučitelné i s odlišnými významy a předpony sekundární z příslovcí
Kód:	VY_32_INOVACE_LA.2.03
Datum:	30.8.2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	předpony původní – předpony primární - předpony neodlučitelné – předpony sekundární z příslovcí
Anotace:	Tento dokument je metodikou a pracovním listem, který slouží k ověřování znalostí struktury slov. Je průpravou pro rozpoznávání významu latinských slov a slov z latiny přejímaných do češtiny a dalších jazyků.

Obtížnost: **** (z možných *****)

Časová náročnost: 1 a půl vyučovací hodiny

III. Předpony původní/neodlučitelné i s odlišnými významy a další předpony sekundární vzniklé zj. z příslovcí

Předpony původní:

amb- z obou stran, kolem;

př.: *ambio, ambire = obcházet* > ambice

dis- roz-, odděleně; *distribuo = rozdělovat, discrimino, are = rozdělovat*

ZÁPOR: ne

discordia = nesvornost

Poznámka: Existuje též řecká předpona dys- např. dyskalkulie!

in – ZÁPOR: ne (u adjektiv a substantiv) *iniustus = nespravedlivý; innocens = neškodný*

(na rozdíl od in- u sloves: do, v) *insto, are = stát v*

ne- ZÁPOR: ne

nescio, ire = nevím; neuter = žádný (z obou)

prae – před

praetor = kdo jde vpřed(u) prétor > prétor

velmi, pře-

praepotens = přemocný

re- zpět

redeo, ire = vracet se

opět

repeto, ere = opět žádat > repetent

Poznámka: v mnoha případech se oba významy prolínají; nelze odlišit jeden od druhého

se- odděleně, bez

secedo, ere = odejít, odstoupit > secese

ve- zbavení

vecordia = zběsilost, šílenství

Poznámka: Předpona in- ve významu ne- se může hláskově změnit = asimilovat dle následující souhlásky. Viz DUM 04. Např.: in + relevantní =>irrelevantní.

Předpony sekundární vzniklé zj. z příslovčí

extra – mimo, vně

> extrovert

intra – vevnitř

> introvert

Poznámka: Může se měnit v inter-

iuxta – vedle

> iuxtapozice

praeter – mimo

praetereo, ire = jít mimo, míjet

prope – blízko

propediem = brzy

ultra – dále, nad to, více, za

> ultrafialové (paprsky)

Cvičení ad III:

1. Spoj latinské slovo s jeho českým významem:

praetermissio

úvod

dispenso, are

rozbíhání se, výklad

discursus

blíže

propius

zámořský

extremitas	odlišení, rozlišení
ultramarinus	míjení se, opomenutí
distinctio	obojetnost, dvojsmyslnost
recordor	okraj, krajnost, konec
ambiguitas	vzpomínám
introductio	rozvazovat

2. Rozliš významy [1 distraktor!]:

Repetitio – reconstructio, separo – servo, incurro – infirmitas, diskomfort – disputace, praegravis – praefatus.

3. Definuj podstatu pojmu na základě znalosti latinských předpon:

Revolver, cirkus, ambivalentní, revoluce, internista, interval, préteritum, extralinguální, insolvence, incunabula, *irrealita.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech středních škol. Jakékoli další využití podléhá autorskému zákonu.

BIBLIOGRAFIE

Holub, J. – Lye, S. Stručný etymologický slovník jazyka českého. Praha 1967.

Lindauer, J. Lateinische Wortkunde. Bamberg 1978. ISBN 3 7661 5636 5.

Mader, M. Lateinische Wortkunde für Alt- und Neusprachler. Stuttgart 2000. ISBN 3-17-015261-0.

Pražák, J. M. – Novotný, Fr. Latinsko-český slovník. Praha 1955.

Quitt, Z. – Kucharský, P. – dědicové. Česko-latinský slovník. Příloha. Praha 1993. ISBN 80-04-26466-2.